

ВПЛИВ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ТЕНДЕНЦІЮ ДО ПЕРЕРОЗПОДІЛУ ФІНАНСІВ МІЖ СТАТТЯМИ ВИТРАТ У БУДІВНИЦТВІ У 2016–2018 рр.

©2018 ЮР'ЄВА С. Ю., ГНАТЧЕНКО Є. Ю.

УДК 69.003

Юр'єва С. Ю., Гнатченко Є. Ю. Вплив заробітної плати на тенденцію до перерозподілу фінансів між статтями витрат у будівництві у 2016–2018 рр.

У результаті досліджень встановлено, що рівень зростання кошторисної заробітної плати пропорційний рівню індексу зміни вартості будівельних робіт, проте різниться з ним у бік зменшення. Співвідношення між цими показниками за відсотковим значенням наближується до розміру кошторисного прибутку. Автори дійшли висновків, що нинішній рівень кошторисної заробітної плати дійсно є одним з чинників, який опосередковано впливає на скорочення прибутку підприємств будівельної галузі. Негативний вплив на кошторисний прибуток від скорочення трудовитрат частково може бути компенсований за рахунок збільшення нормативної кошторисної заробітної плати. Проте напрямком подальших досліджень має стати перегляд принципів розрахунку загальнопромислових, адміністративних витрат та кошторисного прибутку, що може мати більш істотний вплив на перерозподіл фінансів у будівництві між статтями витрат, аніж рівень заробітної плати.

Ключові слова: фінанси у будівництві, вартість будівництва, кошторисна вартість, заробітна плата, прями витрати, кошторисний прибуток, індекс зміни вартості.

Рис.: 3. **Бібл.:** 12.

Юр'єва Світлана Юрївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: urevasvitlana@gmail.com

Гнатченко Євгенія Юрївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: evga.g@ukr.net

УДК 69.003

UDC 69.003

Юр'єва С. Ю., Гнатченко Є. Ю. Влияние заработной платы на тенденцию к перераспределению финансов между статьями расходов в строительстве в 2016–2018 гг.

В результате исследований установлено, что уровень роста сметной заработной платы пропорционален уровню индекса изменения стоимости строительных работ, однако отличается от него в сторону уменьшения. Соотношение между этими показателями по процентному значению приближается к размеру сметной прибыли. Авторы пришли к выводу, что нынешний уровень сметной заработной платы действительно является одним из факторов, который опосредованно влияет на сокращение прибыли предприятий строительной отрасли. Негативное влияние на сметную прибыль от сокращения трудозатрат частично может быть компенсировано за счет увеличения нормативной сметной заработной платы. Однако направлением дальнейших исследований должен стать пересмотр принципов расчета общепроизводственных, административных расходов и сметной прибыли, которая может иметь более существенное влияние на перераспределение финансов в строительстве между статьями расходов, чем уровень заработной платы.

Ключевые слова: финансы в строительстве, стоимость строительства, сметная стоимость, заработная плата, прямые расходы, сметная прибыль, индекс изменения стоимости.

Рис.: 3. **Библ.:** 12.

Юр'єва Світлана Юр'євна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики предприятий, бизнес-администрирования и регионального развития, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А. Н. Бекетова (ул. Маршала Бажанова, 17, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: urevasvitlana@gmail.com

Гнатченко Евгения Юр'євна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики предприятий, бизнес-администрирования и регионального развития, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А. Н. Бекетова (ул. Маршала Бажанова, 17, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: evga.g@ukr.net

Ureva S. U., Hnatchenko E. U. The Impact of Salary on the Tendency towards Redistribution of Finance between Expenditure in Construction in 2016–2018

As result of researches it is determined, that the level of growth of estimated salary is proportional to the level of index of change of cost of construction works, but differs from it in the direction of reduction. The ratio of these indicators in terms of percentage value is close to the size of estimated profit. The authors concluded that the current level of estimated salary is indeed one of the factors that indirectly impacts the reduction of profits of construction industry. The negative impact on the estimated profit from the reduction of labor costs can be partially compensated by the increase in normative estimated salary. However, the direction of further research should be a revision of the principles of calculating the general production costs, administrative costs and estimated profits, which may have a more significant impact on the redistribution of finance in the construction sphere between cost items, rather than the level of salary.

Keywords: finance in construction, cost of construction, estimated cost, salary, direct expenses, estimated profit, index of value change.

Fig.: 3. **Bibl.:** 12.

Ureva Svitlana U. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Business Economics, Business Administration and Regional Development, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: urevasvitlana@gmail.com

Hnatchenko Evgenia U. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Business Economics, Business Administration and Regional Development, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: evga.g@ukr.net

Навіть в умовах ринкової економіки державне регулювання будівельної галузі чинить істотний вплив на фінансові результати будівельних організацій.

Система фінансування та ціноутворення в будівництві не досконала і потребує зміни напрямку та принципів реформування. Однією з причин виникнення такої необхідності є тенденція до перерозпо-

ділу фінансів у будівництві між статтями витрат, що намітилася останніми роками.

У 2016, 2017 рр. і першому півріччі 2018 р. на тлі продовження реформування державою будівельної галузі у професійних колах не вщухала дискусія навколо доцільності обраних шляхів реформування.

Питання конкурентоспроможності підприємств і потенціалу будівельної галузі в цей період досліджували автори Биба В. В., Верхоглядова Н. І., Горобій В. В., Демочані О. Е., Коваленко-Марченкова Є. В., Куцик В. І., Лаже М. В., Локтіонова Я. Ф., Лупак Р. А., Міняйленко В. Г., Міняйленко І. В., Павловський С. В., Петрищенко Н. А., Пруненко Д. О., Татар М. С., Фісуненко П. А., Якименко О. В., Якимчук І. М. тощо.

Питаннями принципів ціноутворення переймалися експерти Куйбіда В. С., Ніколаєв В. П., НВФ «Інпроект» у щомісячному виданні «Ціноутворення в будівництві», організатори семінарів і тренінгів Центр консалтингових послуг (м. Київ), ПП «ССБ Електронікс» (м. Івано-Франківськ), Громадська Школа Бізнесу (м. Івано-Франківськ), «АВК-Созидатель» (м. Дніпропетровськ), ДП Науково-дослідний інститут будівельного виробництва (м. Київ), Асоціація експертів будівельної галузі (м. Київ), ДП ДерждорНДІ ім. Шульгіна (м. Київ), «Інкомсервіс» (м. Київ), МЦ «Будівництво – сучасні технології» (м. Київ), Всеукраїнська спілка виробників будматеріалів та інші організації.

Окремі аспекти витрат, у т. ч. на будівництво, вивчали Бичкова Т. П., Галич Є. Г., Демедюк Л., Красношарпа В. В., Ковтун-Горбачева Т. А., Рудь Т., Ткаченко Т. П., Шматковська Т. тощо.

Дослідженнями в царині трудових ресурсів та заробітної плати займалися Ажаман І. А., Комлева Т. М., Мохаммад Ххир Фалах Ш Алькайдех, Скворцов І. Б. тощо.

Мета статті – висвітлення та аналіз заробітної плати як одного з кількісних показників, що характеризують перерозподіл фінансів у будівництві у 2016–2018 рр. між статтями витрат.

Куцик В. І. та Лупак Р. А. вважають, що «підприємства, реалізуючи політику капіталізації та використовуючи інструменти підвищення ефективності управління формуванням і використанням прибутку, повинні акцентувати увагу на раціональне використання всіх видів ресурсів, що є в його розпорядженні, розміщувати одержаний раніше прибуток з точки зору високої ефективності, скорочувати непродуктивні витрати і втрати, грамотно будувати договірні відносини з постачальниками та покупцями (особливо в частині договірних цін та відповідальності за невиконання договірних зобов'язань), частіше запроваджувати досягнення науково-технічного прогресу [1, с. 171].

Фісуненко П. А. і Лаже М. В. вказують на те, що функціонування підприємства в середовищі можливе лише в тому разі, якщо середовище допускає його

здійснення. Одним із найвпливовіших факторів зовнішнього середовища (як прямого, так і опосередкованого) є держава. Як відомо, держава в ринковій економіці здійснює на підприємства як непрямий вплив, перш за все через податкову систему, державну власність і бюджет, так і прямий – через законодавчі акти. При нестабільній законодавчій системі або при дуже частій її зміні підприємства не мають можливості планувати свою діяльність на найближчу перспективу, і це призводить до того, що підприємство буде нести збитки. Ще одним представником середовища непрямого впливу є науково-технічний прогрес. Від якості устаткування, модернізації та впровадження нових технологій залежать якість продукції, ціна продукції та час, витрачений на її виробництво [2, с. 189, 191, 192].

Коваленко-Марченкова Є. В. висловила думку, що «заходи забезпечення конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі мають включати формування та реалізацію державної політики забезпечення конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі, адаптацію законодавства України до міжнародних норм у сфері забезпечення конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі» [3, с. 113].

На думку експертів Куйбіда В. С., Ніколаєв В. П. щодо сучасного стану системи ціноутворення в Україні, «система, сформована ще у 1990-х роках, використовує як основу ресурсні норми витрат на роботи за застарілими технологіями (часто потрібних норм взагалі немає), не містить вартісних показників – цінних орієнтирів. Методика розрахунків не передбачає структуризацію вартості в розрізі реальних учасників інвестиційно-будівельного процесу та термінів виконання ними робіт, непридатна для нових типів контрактів між учасниками при різній комбінації будівельних робіт і фінансово-управлінських послуг.

Система не містить зворотного зв'язку з наповнення інформаційної бази даними виконаних контрактів по різних типах об'єктів. За результатами звітності будівельників не за фактичними витратами, а за викривленими плановими кошторисами, система не генерує показників ринкової вартості (ціни) будівельної продукції, інших показників вартості життєвого циклу, необхідних для прийняття рішень на стадії обґрунтування державних капітальних інвестицій.

Кроки держави з реформування управління будівництвом у частині кошторисного нормування зводяться, на жаль, до спроб перегляду тих чи інших ДСТУ, їхніх окремих частин, не змінюючи загального підходу до ціноутворення. Так, наприклад, недавнє «вдосконалення» обчислення адміністративних витрат, кошторисного прибутку, вартості проектно-вишукувальних робіт і експертизи проектно-документації проведене без розуміння того, що ці види витрат у ринкових умовах взагалі не мають підлягати нормуванню. У публічному секторі можуть і повин-

ні існувати лише вартісні норми (середні актуальні ціни) на будівельну продукцію» [4, с. 1].

Зі свого боку, Державне агентство автомобільних доріг України (Укравтодор), представляючи інтереси Служб автомобільних доріг в областях, наукових, проектних, підрядних організацій, зверталось до Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України і наголосило, що методологія визначення розміру загальновиборничих, адміністративних витрат і кошторисного прибутку базується на показнику, що встановлюється у грошовому еквіваленті залежно від трудовитрат. Це означає, що якщо підрядники впроваджують сучасні машини та технології, які передбачають зменшення трудовитрат, то зменшується питома вага прибутку у вартості будівельних робіт. Проблему загострює ще й те, що розмір загальновиборничих, адміністративних витрат і кошторисного прибутку не переглядався Мінрегіоном більше 7 років. На практиці значення кошторисного прибутку коливається в межах від 0,9% до 1,8%.

Такі обставини призводять до того, що підряднику не компенсуються фактично понесені витрати, знижується рівень конкуренції на ринку, усувається можливість підрядним організаціям розвивати виробництво (оновлювати виробничі бази, парк машин і механізмів) та забезпечувати матеріальне стимулювання працівників.

Укравтодор звернувся до Мінрегіонбуду з пропозицією впровадження стандартів Міжнародної федерації інженерів-консультантів (FIDIC). З цією метою Укравтодор запропонував змінити методологію визначення та скасування залежності від трудовитрат рекомендованих Мінрегіонбудом кошторисної заробітної плати, загальновиборничих, адміністративних витрат і кошторисного прибутку [5, с. 2].

У своїй статті Якименко О. В. вказує на недостатність законодавчих і нормативно-правових документів, що регулюють інноваційну діяльність у регіоні; невизначеність термінів інноваційних процесів; нерозвиненість інноваційної інфраструктури, а також нерозвиненість ринку технологій стримують розвиток інноваційного потенціалу. Формування передового технологічного рівня виробництва продукції є не тільки найважливішим завданням інноваційної діяльності будівельного комплексу, а й умовою його подальшого розвитку та підвищення конкурентоспроможності [6, с. 223].

Як вбачається з аналізу останніх досліджень і публікацій, загальним питанням розвитку фінансування будівельної галузі та ціноутворення в будівництві приділено достатньо уваги. Разом з тим, в експертному середовищі сформувався думка про те, що назриває тенденція перерозподілу коштів будівельних підприємств за статтями витрат. Це має призвести до зміни напрямку реформування галузі. Задля достатнього ступеня обґрунтування зміни напрямку рефор-

мування слід перейти від загального до часткового. На першому етапі доцільно звузити предмет дослідження до однієї зі статей витрат – заробітної плати.

Кошторисна вартість будівельно-монтажних робіт – вартісний вираз прямих витрат і планових нагромаджень. Прямі витрати – вартість матеріалів і конструкцій, основна заробітна плата робітників, витрати з експлуатації будівельних машин. Накладні витрати – витрати адміністративно-господарські, на обслуговування робітників, на обслуговування будівельного виробництва та невиробничі витрати. Планові нагромадження – нормативний прибуток, що враховується в кошторисній вартості будівельно-монтажних робіт [7, с. 8, 9].

Розмір кошторисної заробітної плати враховує витрати на основну, додаткову заробітну плату, заохочувальні та компенсаційні виплати та відображається у прямих витратах.

Мінрегіонбуд надає рекомендований рівень показників для інших витрат, що враховуються у вартості будівництва, і визначаються не за нормами, а розрахунково. До таких витрат належать: загальновиборничі, адміністративні витрати, кошти на зведення та розбирання титульних тимчасових будівель і споруд, витрати на утримання служб замовника і авторський нагляд, кошторисний прибуток, витрати на покриття ризику тощо.

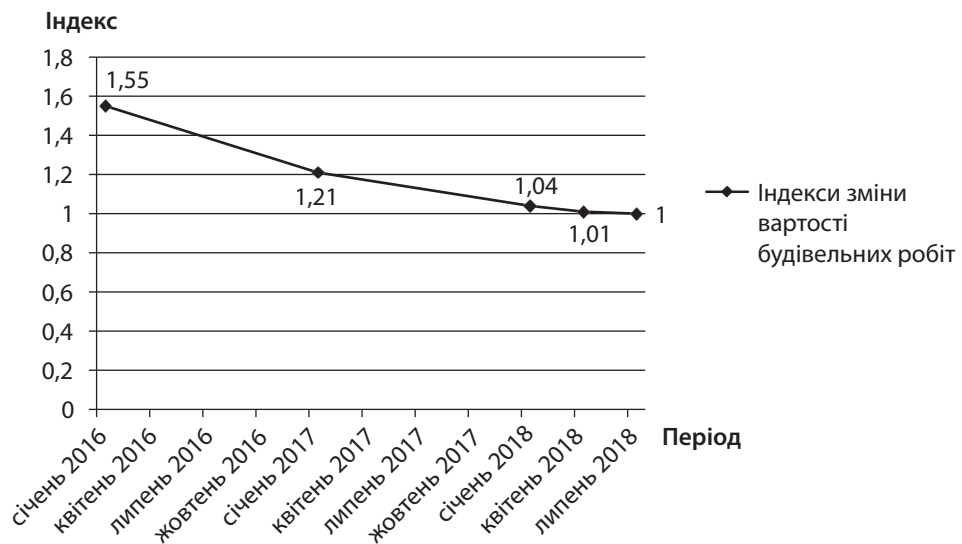
Відповідно до [8, с. 90] індекс зміни вартості будівельних робіт (без урахування ПДВ) станом на 01.07.2018 р. відносно 01.01.2016 р. склав 1,55. При цьому динаміка зростання мала вигляд, представлений на *рис. 1*.

Розмір кошторисної заробітної плати щороку визначається Мінрегіоном не пізніше місячного строку з дня прийняття закону про Державний бюджет України на відповідний рік, затверджується наказом Мінрегіону та діє до затвердження наступного розміру кошторисної заробітної плати.

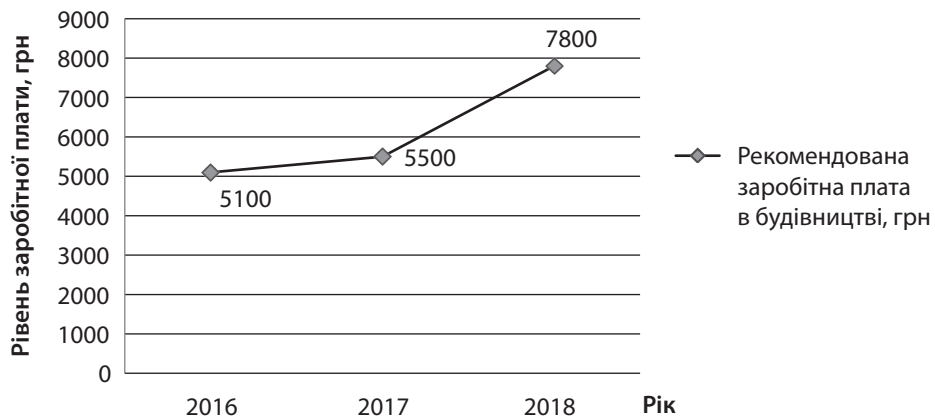
Орієнтовний розмір кошторисної заробітної плати, який доцільно враховувати при визначенні вартості будівництва об'єктів, склав 5100 грн у 2016 р. [9, с. 4], від 3590 до 5500 гривень у 2017 р. [10, с. 11] та від 5500 до 7800 грн у 2018 р. [11, с. 3], що відповідає середньому розряду складності робіт у будівництві 3,8 при виконанні робіт у звичайних умовах (*рис. 2*). Обсяг зростання у відсотках склав 153%.

Мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може встановлюватися оплата за виконану працівником місячну норму робіт.

Згідно з [12] мінімальна заробітна плата в Україні за період з початку 2016 р. до середини 2018 р. зростає з 1378 грн на 2345 грн і склала 3723 грн. Обсяг зростання у відсотках склав 270%. Динаміка зростання мінімальної заробітної плати в Україні за період з початку 2016 р. до середини 2018 р. мала такий вигляд (*рис. 3*).

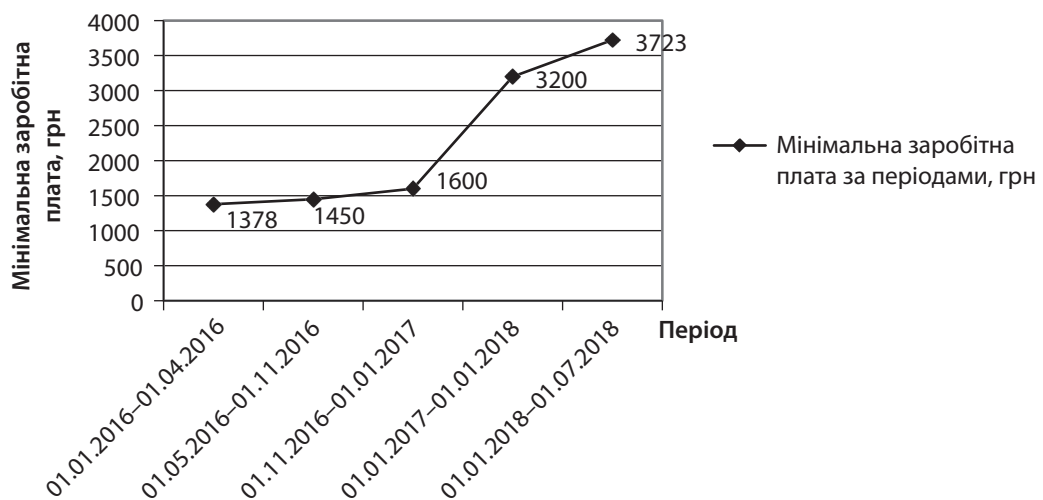

Рис. 1. Динаміка індексів зміни вартості будівельних робіт за період із середини 2018 р. до початку 2016 р.
Джерело: складено за [8, с. 90].

Рис. 2. Динаміка зростання рекомендованої заробітної плати в Україні за період з початку 2016 р. до середини 2018 р.

Джерело: складено за [9, с. 4; 10, с. 11; 11, с. 3]

Рис. 3. Динаміка зростання мінімальної заробітної плати в Україні за період з початку 2016 р. до середини 2018 р.
Джерело: складено за [12].

Враховуючи те, що обсяг зростання мінімальної заробітної плати за некваліфіковану працю у цей період склав 270%, а обсяг зростання рекомендованої заробітної плати в будівельній галузі за кваліфіковану працю склав лише 153%, рівень зростання на думку, висловлену в [5, с. 1], не задовольняє реальні потреби будівельних та дорожніх організацій.

Проте темпи зростання кошторисної заробітної плати в розмірі 153% відповідають темпам індексу зміни вартості будівельних робіт 1,55 (155%) за період спочатку 2016 р. до середини 2018 р. і відстають лише на 2%, що становить різницю в 1,31% одного показника відносно іншого.

На підставі поведеного аналізу можна зробити такий висновок: рекомендована Мінрегіонбудом кошторисна заробітна за період, що аналізується, зростала пропорційно зростанню вартості будівельних робіт.

Здавалося б, розмір кошторисної заробітної плати у 2016–2018 рр. не служив прямим чинником значного впливу на тенденцію до перерозподілу фінансів між статтями витрат у будівництві. Проте, зважаючи на фактичне значення кошторисного прибутку, яке коливається в межах від 0,9% до 1,8% за даними [5, с. 2], різниця в 1,31% між кошторисною заробітною платою та вартістю будівельних робіт може практично поглинути саме таку статтю витрат, як кошторисний прибуток.

Властивість взаємозамінності припускає, що зменшення або збільшення в системі одного ресурсу може бути компенсоване в певних пропорціях іншим ресурсом [6, с. 225].

При цьому обсяг зростання мінімальної заробітної плати, що в цей період склав 270%, не співвідноситься з темпами індексу зміни вартості будівельних робіт 1,55 (155%) і може, проте не повинен, служити однозначним орієнтиром при формуванні величини кошторисної заробітної плати.

ВИСНОВКИ

На підставі результатів проведеного дослідження можна зробити такі загальні висновки:

- ✦ система фінансування та ціноутворення в будівництві не досконала і потребує не продовження реформування у наміченому напрямку, а зміни напрямку та принципів реформування;
- ✦ важливий зворотний зв'язок від учасників будівельного ринку, проте не лише у формі статистичної звітності, як зазвичай, а у формі зустрічних пропозицій щодо обґрунтованих кількісних і якісних змін до законодавчих і підзаконних актів;
- ✦ однією з причин необхідності зміни напрямку та принципів реформування будівельної галузі є тенденція до перерозподілу фінансів

у будівництві у 2016–2018 рр. між статтями витрат;

- ✦ упровадження прогресивних технологій у будівництві виправдано веде до зменшення кошторисної заробітної плати за рахунок скорочення трудовитрат і невиправдано веде до скорочення прибутку в будівельній галузі;
- ✦ нинішній рівень кошторисної заробітної плати дійсно є одним з чинників, який опосередковано впливає на скорочення прибутку підприємств будівельної галузі;
- ✦ напрямком подальших досліджень має стати перегляд принципів розрахунку загально-виробничих, адміністративних витрат і кошторисного прибутку, що може мати більш істотний вплив на перерозподіл фінансів у будівництві між статтями витрат, аніж рівень заробітної плати. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Куцик В. І., Лупак Р. Л., Годованюк М. А. Інструменти підвищення ефективності управління формуванням і використанням прибутку в цілях капіталізації підприємства. *Бізнес Інформ*. 2017. № 1. С. 167–171.

2. Фісуненко П. А., Лаже М. В. Аналіз факторів зовнішнього середовища будівельних підприємств, що впливають на економічну безпеку. *Бізнес Інформ*. 2016. № 10. С. 189–195.

3. Коваленко-Марченкова Є. В. Методичний інструментарій забезпечення конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі. *Бізнес Інформ*. 2016. № 12. С. 109–114.

4. Куйбіда В., Ніколаєв В. Будівельні коштори-си: брехня у кожному рядку. Зеркало невели. Україна. 20.10.2017. URL: https://dt.ua/business/budivelni-koshtorisi-brehnya-u-kozhnomu-ryadku-257598_.html

5. Щодо застосування чинної системи ціноутворення у будівництві: лист від 07.04.2017 р. № 744/1/13-2 // Будстандарт Online. URL: <http://online.budstandart.com/ua/catalog/document.html?iddoc=71581/>

6. Якименко О. В. Фактори підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом будівельного комплексу регіону. *Бізнес Інформ*. 2018. № 5. С. 223–228.

7. Правила визначення вартості будівництва: ДСТУ Б Д.1.1-1:2013 (чинний від 01.01.2014 р.). Київ : Мінрегіон України, 2013. 88 с.

8. Про індекси зміни вартості будівельних робіт станом на 1 липня 2018 року : лист Мінрегіонбуду України від 18.07.2018 р. № 7/15-7265. *Ціноутворення в будівництві*. 2018. № 8. С. 89–94.

9. Щодо рівня заробітної плати на 2016 рік при визначенні вартості будівництва : лист Мінрегіонбуду України від 28.12.2015 р. № 7/15-15193. *Ціноутворення в будівництві*. 2016. № 1. С. 4.

10. Щодо кошторисної заробітної плати при визначенні вартості будівництва : лист від 03.04.2017 р. №7/15-3463. Мінрегіонбуд України. *Ціноутворення в будівництві*. 2017. № 4. С. 11.

11. Щодо кошторисної заробітної плати при визначенні вартості будівництва : лист Мінрегіонбуду України від 22.02.2018 р. № 7/15-1904. *Ціноутворення в будівництві*. 2018. № 3. С. 3.

12. Мінімальна заробітна плата / Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>

REFERENCES

Fisunenko, P. A., and Lazhe, M. V. "Analiz faktoriv zovnishnyoho seredovyscha budivnykh pidpriemstv, shcho vplyvaiut na ekonomichnu bezpeku" [Analysis of environmental factors of construction enterprises affecting economic security]. *Biznes Inform*, no. 10 (2016): 189-195.

Kovalenko-Marchenkova, Ye. V. "Metodychnyi instrumentarii zabezpechennia konkurentospromozhnosti potentsialu budivelnoi haluzi" [Methodical tools for ensuring the competitiveness of the potential of the construction industry]. *Biznes Inform*, no. 12 (2016): 109-114.

Kuibida, V., and Nikolaiev, V. "Budivelni koshtorysy: brekhnia u kozhnomu riadku" [Construction estimates: a lie in each line]. *Zerkalo nedeli. Ukraina*. 20.10.2017. <https://dt.ua/business/budivelni-koshtorisi-brehnya-u-kozhnomu-ryadku-257598.html>

Kutsyk, V. I., Lupak, R. L., and Hodovaniuk, M. A. "Instrumenty pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia formuvanniam i vykorystanniam prybutku v tsiliakh kapitalizatsii pidpriemstva" [Tools for improving the management of the formation and use of profits for the purpose of capitalization of the enterprise]. *Biznes Inform*, no. 1 (2017): 167-171.

"Minimalna zarobitna plata" [Minimum wage]. Minfin. <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>

"Pro indeksy zminy vartosti budivnykh robit stanom na 1 lypnia 2018 roku : lyst Minrehionbuda Ukrainy vid 18.07.2018 r. No. 7/15-7265" [On the indexes of changes in the cost of construction works as of July 1, 2018: the letter of the Ministry of Regional Development of Ukraine dated July 18, 2018, No. 7/15-7265]. *Tsinoutvorennia v budivnytstvi*, no. 8 (2018): 89-94.

Pravylyl vyznachennia vartosti budivnytstva: DSTU BD.1.1-1:2013 (chynnyi vid 01.01.2014 r.) [Rules for determining the cost of construction: DSTU BD.1.1-1: 2013 (effective from 01.01.2014)]. Kyiv: Minrehion Ukrainy, 2013.

"Shchodo koshtorysnoi zarobitnoi platy pry vyznachenni vartosti budivnytstva: lyst vid 03.04.2017 r. No. 7/15-3463. Minrehionbud Ukrainy" [Concerning the estimated salary in determining the cost of construction: the letter dated April 3, 2017 No. 7/15-3463. Ministry of Regional Development of Ukraine]. *Tsinoutvorennia v budivnytstvi*, no. 4'2017 (2017): 11-.

"Shchodo koshtorysnoi zarobitnoi platy pry vyznachenni vartosti budivnytstva : lyst Minrehionbuda Ukrainy vid 22.02.2018 r. No. 7/15-1904" [Concerning the estimated salary in determining the cost of construction: a letter of the Ministry of Regional Development of Ukraine dated February 22, 2018 No. 7/15-1904]. *Tsinoutvorennia v budivnytstvi*, no. 3 (2018): 3-.

"Shchodo rivnia zarobitnoi platy na 2016 rik pry vyznachenni vartosti budivnytstva : lyst Minrehionbuda Ukrainy vid 28.12.2015 r. No. 7/15-15193" [As to the level of wages for 2016 in determining the cost of construction: the letter of the Ministry of Regional Development of Ukraine dated 12/28/2015 No. 7/15-15193]. *Tsinoutvorennia v budivnytstvi*, no. 1 (2016): 4-.

"Shchodo zastosuvannia chynnoi systemy tsinoutvorennia u budivnytstvi: lyst vid 07.04.2017 r. No. 744/1/13-2" [Concerning the application of the current pricing system in construction: the letter dated 07.04.2017 No. 744/1/13-2]. Budstandart Online. <http://online.budstandart.com.ua/catalog/document.html?iddoc=71581/>

Yakymenko, O. V. "Faktory pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia innovatsiinym potentsialom budivelnoho kompleksu rehionu" [Factors for increasing the efficiency of management of the innovative potential of the construction complex of the region]. *Biznes Inform*, no. 5 (2018): 223-228.